

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 9. november 2021
Kontor: Kontoret for Organiseret
Kriminalitet
Sagsbeh: Kasper Lyngé Dissing
Sagsnr.: 2021-0049-0099
Dok.: 2203798

REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET

OM

STATUS OVER DANSK POLITIS SITUATION I FORHOLD TIL EUROPOL

NOVEMBER 2021

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

1. Indledning

Folketinget vedtog den 27. april 2017 lov nr. 411 om Den Europæiske Unions Agentur for Rets håndhævelsessamarbejde (Europol). Den daværende regering indgik på den baggrund den 29. april 2017 en aftale med Europol om operativt og strategisk samarbejde (Europol-aftalen).

Europol-aftalen trådte i kraft den 30. april 2017 og har til formål at oprette samarbejdsrelationer mellem Danmark og Europol for at støtte og styrke samarbejdet mellem de øvrige EU-medlemslande og Danmarks kompetente nationale myndigheder og deres fælles indsats for at forebygge og bekæmpe alvorlig og organiseret kriminalitet, der berører to eller flere EU-medlemslande, terrorisme og andre former for kriminalitet, der berører en fælles interesse, som er omfattet af EU-samarbejdet.

Europol-aftalen svarer ikke til et medlemskab af Europol, men Rigspolitiet vurderede i forbindelse med Europol-aftalens indgåelse, at aftalen på en række væsentlige punkter er operativt tilfredsstillende for dansk politi, og at aftalen på kort sigt sikrer dansk politi en tilfredsstillende adgang til Europols databaser.

Det fremgår af den politiske aftale af 12. december 2016 mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre samt Socialistisk Folkeparti om Danmarks tilknytning til Europol efter den 1. maj 2017, at Europol-samarbejdet i nær fremtid ventes at udvikle sig på en måde, der ifølge Rigspolitiet vil stille dansk politi betydeligt ringere end politimyndighederne i de lande, der er medlemmer af Europol. Det fremgår endvidere af aftalen, at aftalepartierne derfor vil følge udviklingen nøje og årligt gøre status over dansk politis situation i forhold til Europol. Det skal ifølge aftalen konkret ske med en årlig rapport efterfulgt af et møde i aftalekredsen samt en redegørelsesdebat i Folketinget.

Justitsministeriet afgav senest den 29. oktober 2020 en redegørelse om status over dansk politis situation i forhold til Europol til Folketinget.

Det fremgår heraf, at det fortsat er Rigspolitiets opfattelse, at samarbejdet med Europol har en operationel stor nytteværdi for dansk politi, og at samarbejdet med Europol fungerer godt inden for den ramme, som Europol-aftalen giver. Samtidig var det fortsat Rigspolitiets vurdering, at Danmarks udtrædelse af Europol har operationelle konsekvenser for dansk politi.

Siden seneste redegørelse har EU-Kommissionen – i medfør af aftalens artikel 25 – gennemført en evaluering af aftalens bestemmelser, herunder

navnlig aftalens operative effektivitet og Danmarks overholdelse af aftalens regler om databeskyttelse.

EU-Kommissionens evaluering af Europol-aftalen¹ blev vedtaget den 23. februar 2021. I evalueringsrapporten konkluderer EU-Kommissionen bl.a., at Europol-aftalen efter EU-Kommissionens opfattelse har mindsket de negative virkninger af Danmarks udtræden af Europol, hvilket har været til gavn for Danmark og resten af EU i bestræbelserne på at bekæmpe kriminalitet henhørende under Europols mandat. Det fremgår endvidere af evalueringsrapporten, at Europol-aftalens bestemmelser om databeskyttelse efter EU-Kommissionens opfattelse er blevet anvendt korrekt, ligesom EU-Kommissionen også i evalueringsrapporten har fundet, at der ikke i Europol-aftalen er nogen begrænsninger, som er til hinder for, at Europol-aftalen kan gennemføres effektivt. Evalueringen blev den 19. marts 2021 oversendt til Folketingets Europaudvalg (2020-2021, EUU Alm. del – bilag 383).

Den foreliggende redegørelse indeholder flere overordnede afsnit. Afsnit 2 vedrører dansk politis samarbejde med Europol og beskriver dels politiets deltagelse i bestyrelsesmøder i Europol, dels samarbejdet med Europol under bl.a. *European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats (EMPACT)* og *High Value Targets (HVT)*. Samarbejdet med Europol under covid-19-epidemien er ligeledes beskrevet. Afsnit 3 vedrører databaser og applikationer og indeholder en beskrivelse af dansk politis adgang til oplysninger i de enkelte databaser og adgang til brug af de enkelte applikationer. Derudover findes der i redegørelsens afsnit 4 en beskrivelse af Brexits betydning for Europol. I afsnit 5 findes der en beskrivelse af forslaget til ændring af Europol-forordningen. Herudover findes der i afsnit 6 en vurdering af aftalens økonomiske konsekvenser, og endelig indeholder afsnit 7 en sammenfatning af Rigspolitiets vurdering af samarbejdet med Europol og betydningen af det danske retsforbehold.

2. Dansk politis samarbejde med Europol

Europols bestyrelse

Danmark har i det forløbne år deltaget i samtlige bestyrelsesmøder i Europols bestyrelse (*Management Board*) og har været inviteret til alle møder i undergrupper til bestyrelsen. Danmark har som tredjeland og i medfør af den operative aftale alene mulighed for at deltage som observatør ved møderne, idet der kan være særlige dagsordenspunkter, som kun medlemmer af Europol kan deltage i drøftelserne af. De øvrige tredjelande, der har operationelle samarbejdsaftaler med Europol, kan ikke deltage i møderne.

¹ ”Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om evaluering af aftalen om operationelt og strategisk samarbejde mellem Kongeriget Danmark og Den Europæiske Politienhed”, COM (2021) 77 Final.

Herudover deltager Danmark på lige fod med de øvrige tredjelande som observatør i møderne for lederne af de nationale Europol-enheder, de såkaldte Heads of Europol National Units (HENU), der er operationelt rådgivende organer for Europols bestyrelse.

Serious and Organised Crime Threat Assessment

Serious and Organised Crime Threat Assessment ("EU-SOCTA") er et strategisk analyseprodukt/en trusselvurdering, som Europol udarbejder for en fireårig periode, og som bl.a. danner grundlag for EMPACT-prioriteterne, der beskrives lige nedenfor. Indholdet af EU-SOCTA vurderes af Europol halvvejs i forløbet. Alle medlemslande samt tredjelande og organisationer kan bidrage med data til analysen. Danmarks bidrag til analysen for 2021 er afgivet i juni 2020. Europol offentliggjorde den 12. april 2021 EU-SOCTA via sin hjemmeside.

Rigspolitiet har oplyst, at Danmarks status ikke har haft betydning for Danmarks muligheder for at bidrage til EU-SOCTA.

European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats

European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats ("EMPACT") er udmøntningen af EU's prioriteter for bekæmpelsen af organiseret og grov international kriminalitet under *EU's Policy Cycle*, der udvikler aktiviteter med henblik på at indfri EU's strategiske mål om bekæmpelse af organiseret og grov international kriminalitet.

EMPACT-prioriteterne fastlægges hvert fjerde år via en rådskonklusion. De nuværende prioriteter beror på rådskonklusion af 19. maj 2017 og dækker perioden 2018-2021. De kommende prioriteter for 2022-2025 er vedtaget i Rådets konklusion af 26. maj 2021².

Samarbejdet om EMPACT-prioriteterne udmøntes i årlige operationelle aktionsplaner, der udarbejdes inden for hver prioritet.

Rigspolitiet har oplyst, at Danmark i 2021 deltager i samtlige 13 operationelle aktionsplaner, der er udarbejdet inden for hver prioritet.

Det er medlemslandene selv, der driver dette samarbejde, idet hver prioritet ledes af en ekspert fra et medlemsland (en såkaldt *driver*). Danmark kan i lighed med andre medlemslande indtage rollen som driver. Europol understøtter samarbejdet via EMPACT Support Team, ligesom den primære finansiering af aktiviteter under EMPACT sker via Europols budget.

² Council conclusions setting the EU's priorities for the fight against serious and organised crime for EMPACT 2022 – 2025.

Den danske deltagelse i EMPACT er forankret i Rigspolitiet, Statsadvokaten for Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK), samt Toldstyrelsen og Skattestyrelsen.

Som følge af Danmarks status som tredjeland kan Danmark ikke selvstændigt ansøge Europol om finansiering fra de midler, der er afsat under Europols budget til operationelle aktiviteter under EMPACT. Dansk politi kan imidlertid – i de tilfælde hvor dansk politi deltager i en grænseoverskridende efterforskning – modtage finansiering via en indgiven ansøgning fra et andet medlemsland, med henblik på dækning af udgifter, dansk politi måtte afholde i forbindelse hermed, herunder f.eks. udgifter til tolk, oversættelse af dokumenter, deltagelse i møder mv.

High Value Targets /Operational Task Forces

I sommeren 2017 lancerede Europol et nyt koncept til måludpegning og bekæmpelse af såkaldte High Value Targets ("*HVT*"). HVT defineres som organiserede kriminelle, der udgør en stor kriminalitetstrussel for to eller flere Europol-medlemslande, og som begår kriminalitet, der er omfattet af Europols mandat.

Konceptet indebærer, at medlemslandene kan fremsætte forslag til, hvilke personer der på en liste skal fremgå som et HVT, hvorefter Europol understøtter udvælgelsen af personer til listen på baggrund af forskellige kriterier, der fremgår af en fastlagt procedure, som betegnes Standard Operating Procedure ("*SOP*"). Eksempler på kriterier kan f.eks. være evnen og viljen til at beskadige private eller offentlige interesser, adgang til ekspertise, adgang til økonomiske ressourcer samt evnen og viljen til at bruge vold eller korruption.

Når medlemslandene sammen med Europol har udvalgt et HVT, kan disse blive genstand for såkaldte Operational Task Forces ("*OTF*"), som de deltagende medlemslande og Europol hver især allokerer personale til.

Danmark har på grund af sin status ikke mulighed for at foreslå et HVT. Dette indebærer, at Danmark ikke kan initiere processen frem mod en såkaldt OTF. Danmark kan dog inviteres til deltagelse i en af disse task forces af medlemslande eller af Europol. Rigspolitiet har oplyst, at det klart vil være en fordel med stor operationel værdi, hvis Danmark kunne være med i hele processen i forbindelse med udpegelse af High Value Targets.

Danmark deltager aktuelt i to forskellige operationelle task forces vedrørende nedtagning af krypterede netværk.

Danmark blev i 2020 inviteret til at deltage i OTF EMMA vedrørende nedtagning af et krypteret kommunikationsnetværk, der primært blev benyttet

af medlemmer af kriminelle organiserede netværk. Danmarks deltagelse i OTF EMMA har medført, at materiale, der er fremkommet fra OTF EMMA, er indgået i en række efterforskninger i Danmark vedrørende alvorlig kriminalitet.

Danmark deltager tillige i OTF LIMIT, der er en nyligt oprettet task force. Da arbejdet i og omkring OTF LIMIT aktuelt pågår, er det – af hensyn til samarbejdspartnere – ikke muligt at beskrive dette arbejde nærmere.

Som led i Danmarks deltagelse i OTF EMMA og OTF LIMIT har dansk politi midlertidigt haft udsendt to polititjenestemænd til Europol dedikeret til disse to task forces (den ene er blevet hjemtaget ved udgangen af september 2021), ligesom en af de to sekunderede nationale eksperter har indgået i dette arbejde.

Forbindelsesofficerer

Alle medlemslande og tredjelande, der har indgået en operationel aftale med Europol, har udstationeret forbindelsesofficerer til Europols hovedkvarter i Haag. De danske forbindelsesofficerer varetager en lang række opgaver, der dels har til formål at understøtte samarbejdet med medlemslande og tredjelande, dels samarbejdet med Europol. Forbindelsesofficererne har således opgaver af både strategisk, koordinerende og efterforskningsunderstøttende karakter og bidrager ligeledes til udveksling af informationer og efterretninger, der kan bruges i både nationale og grænseoverskridende efterforskninger.

Det er fortsat Rigspolitiets opfattelse, at de danske forbindelsesofficerers samarbejde med Europol og de øvrige landes forbindelsesofficerer er godt og konstruktivt, og at Europol-samarbejdet også i denne sammenhæng er af operationel stor betydning for Danmark.

Europol-samarbejdet under COVID-19-pandemien

COVID-19-pandemien har påvirket arbejdsforholdene i Europol i lighed med store dele af verden. Møder har i perioden været afholdt som videokonferencer, og Danmark har deltaget i bilaterale operationelle videomøder. Derudover har alle forbindelsesofficerer i Europol været hjemsendt i perioder i 2020 og i 2021 og – i lighed med en væsentlig del af medarbejderne i Europol – arbejdet fra hjemmearbejdspladser, hvor nødvendigt it-udstyr har været stillet til rådighed af Europol. Operationscentret i Europol har været bemanded efter en særlig plan.

Europol har under COVID-19-pandemien monitoreret kriminalitet på sædvanlig vis. Europol har herudover monitoreret kriminalitet, der falder inden for Europols mandat og samtidig relaterer sig til COVID-19-pandemien. Europol har i den forbindelse opfordret medlemslandene og tredjelandene til at

indberette ændringer i kriminalitetsmønstre, der kan relateres til COVID-19-pandemien. Fra den 23. marts 2020 har medlemslandene og tredjelande med samarbejdsaftaler fået tilsendt rapporter fra Europol om kriminalitetsudviklingen under COVID-19-pandemien og COVID-19-pandemiens indvirkning på politiets opgavevaretagelse.

3. Databaser og applikationer

Secure Information Exchange Network Application

Secure Information Exchange Network Application ("*SIENA*") er en kommunikationsplatform, hvor medlemslande og tredjelande kan kommunikere sikkert bilateralt og med Europol. SIENA kan også anvendes til at sende bidrag til Europols databaser samt til anmodning om søgning i samme.

Dansk politis kommunikation i Europol-regi foregår således primært via SIENA. SIENA bruges til at udveksle oplysninger af følsom karakter i sager, som bl.a. omhandler efterretning og efterforskning inden for mandat-områderne, og som foregår på tværs af grænserne inden for EU og de operationelle tredjelande.

SIENA benyttes primært af Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter (NEC), der er kontaktpunkt for dansk politi i samarbejdet med andre lande. Derudover benyttes SIENA af det danske forbindelseskantor ("*den danske desk*") i Europol. Uden for normal kontortid er opgaven med at formidle kontakt via SIENA placeret hos NEC, International Kommunikation, som er repræsenteret med døgnbemanding i Nationalt Situations- og Operationscenter ("*NSIOC*"), og som samtidig har adgang til de øvrige internationale platforme, herunder Interpol og Schengen-informationssystemet (SIS).

SIENA anvendes også af NC3, SØIK, Udlændingekontrol Afdelingerne Øst og Vest (UKA'erne) og Politiets Efterretningstjeneste, herunder Politiets Aktionsstyrke via ATLAS samarbejdet, Grænsecenter Øresund og de forbindelsesofficerer i Ankara, Bangkok og Tirana, der er udstationerede af dansk politi.

Antallet af udvekslede meddelelser til eller fra Danmark gennem SIENA er steget med ca. 69 pct. fra 2017 til 2020. Således blev der i 2017 udvekslet 12.251 meddelelser (både sendt og modtaget), i 2018 blev der udvekslet 14.467 meddelelser, og i 2019 steg antallet af udvekslede beskeder til 17.773. Ifølge Europols statistisk udvekslede Danmark i 2020 20.722 meddelelser via SIENA³. I de tre første kvartaler af 2021 udvekslede Danmark 14.185 meddelelser via SIENA. Opgørelsen indeholder ikke de meddelelser, der blev udvekslet i den del af SIENA, der angår terrorbekæmpelse.

³ *SIENA Annual Report 2020.*

Europol Information System

Europol Information System ("EIS") er en efterretningsdatabase, som indeholder indberetninger om personer, kriminelle organisationer, lovovertrædelser, objekter med mere. EIS adskiller sig fra Europols øvrige databaser ved, at medlemslande selv opdaterer data og foretager søgning i databasen. Tredjelande med operationelle samarbejdsaftaler, herunder Danmark, har ikke direkte adgang til EIS, hvorfor søgninger samt opdateringer i Danmarks tilfælde foretages af Europol. For Danmarks vedkommende foretages søgninger og opdateringer af tre dansktalende sekunderede nationale eksperter (SNE), som på nuværende tidspunkt er ansat under Europol.

I praksis er det i sagens natur mere tidskrævende for dansk politi at skulle anmode SNE'erne om at foretage sådanne opslag i EIS, som NEC, UKA'erne og PET indtil den 1. november 2017 havde mulighed for at foretage.

Rigspolitiet har i den forbindelse oplyst, at Rigspolitiet ikke med samme smidighed som politiet i de øvrige medlemslande vil kunne foretage opslag i EIS som led i det patruljerende politis opgavevaretagelse. Dette indebærer bl.a., at den særlige ordning efter Europol-aftalen i forhold til dansk politis adgang til søgning i EIS i visse tilfælde vil kunne forsinke og vanskeliggøre f.eks. grænsekontrolarbejdet. Rigspolitiet er imidlertid ikke bekendt med, at en sådan forsinkelse har haft betydning for udfaldet af konkrete sager eller efterforskninger. Det er fortsat Rigspolitiets vurdering, at ordningen generelt set er operativt tilfredsstillende.

Ifølge Europols statistik foretog Europol i 2020 96.582 søgninger i EIS på vegne af Danmark. Europol har i de to første kvartaler af 2021 foretaget 52.224 søgninger i EIS på vegne af Danmark. Som et eksempel på brugen af EIS-data kan nævnes dansk politis monitoring af omrejsende kriminelle, hvor NEC løbende fremsender modtagne relevante EIS-hits til UKA Vest, med henblik på at oplysninger fra hits kan indgå i det daglige situationsbillede.

Den manglende direkte søgeadgang indebærer desuden begrænsninger i form af, at dansk politi ikke får adgang til applikationen QUEST, der er omtalt senere i redegørelsen, ligesom dansk politis analyseplatform POL-INTEL – som en konsekvens af Danmarks status – ikke har en integration til EIS.

POL-INTEL understøtter sammenstillingen af data fra en række af dansk politis kildesystemer, herunder internationale systemer såsom SIS. Det var i forbindelse med implementeringen af POL-INTEL oprindeligt forudsat, at analyseplatformen skulle have en direkte integration til EIS med henblik på

at understøtte politiets evne til at skabe et samlet efterretningsbillede til brug for navnlig bekæmpelsen af grænseoverskridende kriminalitet. EIS skulle således – på niveau med f.eks. SIS – have udgjort en fast datakilde i POL-INTEL. Dette har dog ikke været muligt inden for rammerne af aftalen mellem Danmark og Europol.

Inden for normal arbejdstid (kl. 08.00 – 16.00 på hverdage) foretages alle opslag i EIS af den pt. ene SNE, der er udstationeret af Europol til Rigspolitiet i Ejby. Uden for normal arbejdstid sker opslag i EIS ved fremsendelse af en anmodning fra Rigspolitiets døgnbemandede afdeling for International Kommunikation via SIENA til Europols døgnbemandede Operational Center i Haag.

Europol Analysis System, Analysis Work Files og Analysis Projects

Europols Analysis System ("EAS") er et centralt system, der anvendes til at analysere indholdet af data i databaserne Serious Organised Crime ("SOC") og Counter Terrorism ("CT"), også kendt som Analysis Work Files. Disse analysefiler indeholder en række analyseprojekter, som repræsenterer hvert af Europols mandatområder, f.eks. menneskesmugling og cyberkriminalitet.

Det primære formål med databaserne er at understøtte de analyseaktiviteter, der finder sted i de respektive analyseprojekter i Europol med henblik på at bekæmpe organiseret kriminalitet og andre former for alvorlig kriminalitet, samt at monitere den organiserede og alvorlige kriminalitet i Europa på strategisk og operationelt niveau.

Analyserne leveres til medlemslandene og tredjelande med en operationel aftale i forskellige former, der f.eks. kan udgøre såkaldt *simple cross-match rapporter* og *link charts* eller mere dybdegående analyserapporter. På baggrund af sådanne analyser kan der initieres operationelle møder med henblik på at koordinere indsatser mod et fælles mål, ligesom analyserne kan medvirke til, at medlemslandene deler viden om bestemte kriminelle personer eller organisationer.

Medlemslandene og tredjelande med en operationel aftale bidrager til databaserne (SOC og CT) gennem indberetninger til Europol. Det er som udgangspunkt alene Europols medarbejdere, der har direkte adgang til databaserne. Medlemslandene har dog direkte adgang til visse data via EIS. Rigspolitiet har oplyst, at dansk politi fortsat bidrager til indholdet af SOC og CT på lige fod med medlemslande og andre tredjelande.

Hvis Danmark foretager en forespørgsel på data i SOC og CT, kan der i visse tilfælde være en øget svartid for Danmark i forhold til svartiden for medlemslande. Det skyldes, at Europol ikke uden forudgående tilladelse el-

ler en generel forhåndsgodkendelse fra medlemslandene kan dele oplysninger med tredjelande. Hvis data fra Danmark udløser et hit i forbindelse med koblingen af et medlemslands oplysninger i SOC og CT, skal Europol således have det pågældende medlemslands forudgående, konkrete tilladelse til at dele oplysningerne med Danmark, medmindre der foreligger en generel forhåndsgodkendelse fra det pågældende medlemsland. I de tilfælde, hvor der ikke foreligger en generel forhåndsgodkendelse, kan indhentelse af forudgående, konkret tilladelse til at videregive oplysninger således medføre forsinkelser og i nogle tilfælde manglende svar. Oplysninger, som Europol har modtaget fra tredjelande, herunder Danmark, kan videregives af Europol til medlemslandene. Europols videregivelse af oplysninger, der er modtaget fra et tredjeland til øvrige tredjelande, kan kun ske med forudgående, konkret tilladelse.

Det bemærkes, at EAS fremadrettet vil skulle understøtte indirekte søgeadgange til oplysninger om organiseret kriminalitet, der er indberettet til formål for operationelle analyser. Den indirekte adgang betyder, at en søgning i EAS enten vil udløse et hit eller et no-hit. Hvor en søgning resulterer i et hit, vil medlemslandet blive informeret om, at Europol har yderligere oplysninger omkring det søgte objekt eller den søgte person. Løsningen forventes implementeret i fjerde kvartal 2021. Efter Rigspolitiets forståelse pågår udvikling af løsningen i et pilotprojekt i regi af Europol med deltagelse af en række medlemslande. Danmark deltager på grund af sin status ikke i dette pilotprojekt og vil af samme grund ikke tildeles adgang til at foretage indirekte søgninger. Det er Rigspolitiets vurdering, at den kommende hit/no-hit adgang til data i EAS ville kunne have værdi for dansk politi som efterretningsværktøj.

I medfør af Europol-aftalens artikel 14 inviteres Danmark fortsat af Europol til at deltage i nye eller eksisterende analyseprojekter, som Danmark ikke deltog i ved aftalens indgåelse den 1. maj 2017.

Danmark deltager pr. 1. juni 2021 i 30 ud af i alt 32 eksisterende analyseprojekter. Efter konkret vurdering deltager Danmark ikke i analyseprojekterne Heroin og ITOC (Italian Organised Crime), der begge er oprettet før 2017.

Dansks politis deltagelse i analyseprojekter beslattes af de relevante fagområder i politiet, ligesom værdien af deltagelse vurderes løbende. Det har generelt både operativ og strategisk værdi for dansk politi at deltage i de operative analyseprojekter.

Som et eksempel på anvendelse af oplysninger fra EAS kan nævnes, at dansk politi på baggrund af oplysninger modtaget fra EAS via Europol primo 2020 iværksatte en målrettet efterforskning af dele af et udenlandsk

netværk, der var mistænkt for illegal fremstilling og distribution af kopicigaretter i en række medlemslande og tredjelande, herunder Danmark.

Den danske del af efterforskningen har medført afdækning af en illegal cigaretfabrik i Danmark, beslaglæggelse af et større parti ulovlige kopicigaretter, ligesom der er foretaget en række anholdelser i sagen. I juni 2021 idømte Retten i Kolding en ukrainsk mand fire års fængsel samt udvisning for bestandig, ligesom han blev idømt en bøde på 71,3 mio. kr. svarende til det afgiftsbeløb, som statskassen var blevet unddraget. Den domfældte havde ikke haft en ledende rolle, men havde deltaget i fremstillingen. I alt er 14 personer blevet anholdt og varetægtsfængslet i sagen, hvoraf den ukrainske mand er den første, hvis sag er blevet afgjort ved byretten. Retten i Koldings afgørelse blev anket, og Vestre Landsret stadfæstede dommen med den ændring, at bøden blev nedsat til 71 mio. kr.

Herudover kan nævnes, at Europol er europæisk kontaktpunkt i forhold til amerikanske rapporter fra National Center of Missing or Exploited Children ("NCMEC"), der videreformidles af Department of Homeland Security på baggrund af indberetninger til NCMEC. Rapporterne, der bl.a. beror på modtagne oplysninger fra udbydere af sociale medier og andre tjenester på internettet, angår mistanke om seksuel udnyttelse af mindreårige og børnepornografi. De modtagne rapporter indgår i Europols analysesystem EAS og videreformidles herfra til de relevante medlemslande og tredjelande.

I 2020 modtog dansk politi ved NC3 via EUROPOL 3.166 NCMEC-rapporter, der indeholdt såkaldte *cyber tips* med relation til Danmark. 779 af disse rapporter blev videreformidlet til de lokale politikredse.

Rigspolitiet har oplyst, at de modtagne NCMEC-rapporter i flere tilfælde har været nøglen til afdækning af forhold vedrørende misbrug af børn. Det kan således oplyses, at en nyere efterforskning iværksat mod en 62-årig dansk mand på baggrund af en NCMEC-rapport førte til afdækning af forhold vedrørende seksuel misbrug af pågældendes egne børn samt børn, der var i hans varetægt som handicapchauffør. I december 2020 blev den pågældende idømt otte års fængsel.

Querying Europol System

Querying Europol System ("QUEST") er en webbaseret applikation, der tillader medlemslandenes politimyndigheder at foretage søgninger i EIS gennem egne nationale IT-systemer. QUEST skal på sigt ligeledes søge i operationelle analysedata fra Europols Analysesystem (EAS) på hit/no hit basis. Det betyder, at søgninger i EAS via QUEST vil kunne give oplysninger om, hvorvidt der findes data om den søgte person eller genstand i EAS, uden at man derved får oplysninger om, hvad der er registreret i systemet. En sådan oplysning skal i givet fald rekvireres efterfølgende.

QUEST giver en udvidet dataadgang for medlemslande, idet oplysninger fra EIS via applikationen kan tilgås af det operative personale via nationale søgeplatforme. Denne mulighed stilles ikke til rådighed for Danmark som følge af, at Danmark efter Europol-aftalen ikke har direkte adgang til oplysninger i EIS. Det har den betydning, at dansk politi i modsætning til medlemslande, der har implementeret QUEST, ikke i forbindelse med f.eks. kontrol af et udenlandsk køretøj eller en udenlandsk person kan foretage direkte opslag i EIS via QUEST for at fastslå, om den pågældende er registreret i EIS for kriminalitet i andre lande. Dette kan bl.a. have betydning for det patruljerende politis opgavevaretagelse i relation til udlændinge- og kriminalitetskontrol, herunder i forbindelse med grænsekontrol og indsatsen over for udenlandske personer med relation til bandemiljøet. I stedet vil politiet skulle henvende sig til SNE'en i Ejby eller – uden for normal arbejdstid – Rigspolitiet med henblik på at få oplysningerne om eventuel registrering i EIS. Det er Rigspolitiets opfattelse, at det er praktisk uhåndterbart for det patruljerende politi at foretage systematiske opslag i EIS via Rigspolitiet i forbindelse med den daglige opgavevaretagelse, og at anmodninger om opslag via Rigspolitiet derfor vil begrænses til de få tilfælde, hvor det patruljerende politi har en konkret mistanke om, at enkeltpersoner f.eks. begår grænseoverskridende kriminalitet. Rigspolitiet har oplyst, at Rigspolitiet ikke registrerer, hvor lang tid behandlingen af konkrete henvendelser vedrørende opslag og registrering af oplysninger i Europols databaser tager, ligesom Rigspolitiet ikke registrerer, hvor stor en del af henvendelserne der falder uden for almindelig arbejdstid. Rigspolitiet har imidlertid oplyst, at der er tale om meget få anmodninger uden for almindelig arbejdstid.

QUEST er pr. marts 2021 implementeret i nationale systemer i ni medlemslandelande, mens en række medlemslande har tilkendegivet deres interesse i og/eller arbejder på at blive tilkøbt.

Samarbejde med Europol om passagerlisteoplysninger

Folketinget vedtog den 27. december 2018 lov nr. 1706 om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven). Med virkning fra den 1. januar 2019 blev Rigspolitiets passagerlisteoplysningsenhed ("PNR-enheden") etableret, jf. lovens § 1.

På baggrund af det i PNR-direktivet forudsatte samarbejde medlemslandene imellem og med Europol, er der i regi af Europol etableret et samarbejde mellem Europol-landenes PNR-enheder, hvor der via SIENA kan udveksles PNR-oplysninger direkte fra den danske PNR-enhed til andre medlemslandes PNR-enheder. Rigspolitiet har oplyst, at trods Danmarks status som tredjeland i forhold til Europol har Rigspolitiet ikke oplevet væsentlige problemer med informationsudveksling.

Europols Travel Intelligence-afdeling indsamler, koordinerer og viderefremidler relevant information vedrørende PNR, for eksempel nye trends og anmodninger om oprettelse af watch lists og kan desuden bistå med analyser, cross match rapporter samt indhentning af oplysninger fra de øvrige medlemslande.

Europol driver endvidere platformen ROVER under Europol Platform for Experts, hvor landene kan dele status for PNR-enhederne, stille faglige spørgsmål og i øvrigt anvende platformen til generel videndeling.

Endelig arrangerer Europol møderne i Informal Working Group on PNR (IWG), som er et forum, hvor nøglepersoner fra medlemslandene mødes og udveksler viden og erfaringer. Det bemærkes, at Danmark også møder i denne arbejdsgruppe.

4. Brexit

Som følge af Storbritanniens (UK) udtræden af EU den 31. januar 2020 betragtes UK som et tredjeland i relation til Europol. Der pågår aktuelt forhandlinger mellem Europol og UK om indgåelse af en operationel samarbejdsaftale.

I den nuværende transitionsperiode har UK fortsat et forbindelseskontor i Europol, og medlemslande og tredjelande med operationelle aftaler med Europol kan derfor fortsat kommunikere med UK via forbindelseskontoret, bl.a. gennem Europols kommunikationssystem SIENA.

5. Forslag til ændring af Europol-forordningen

EU-Kommissionen har ved KOM (2020) 796 af 9. december 2020 fremlagt et ændringsforslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om Europol (forordning (EU) 2016/794).

Ændringsforslaget søger at styrke Europols mandat, navnlig ved at:

- sætte Europol i stand til at samarbejde effektivt med private parter og afhjælpe manglen på effektivt samarbejde mellem private parter og retshåndhavende myndigheder for at imødegå kriminelles brug af grænseoverskridende tjenester såsom kommunikations-, bank- eller transporttjenester
- sætte Europol i stand til effektivt at støtte medlemslandene og deres efterforskninger i deres analyse af store og komplekse datasæt og tackle de retshåndhavende myndigheders udfordring med hensyn til big data

- styrke Europols rolle inden for forskning og innovation og afhjælpe mangler, der er relevante for retshåndhævelsen
- styrke Europols samarbejde med tredjelande i specifikke situationer og fra sag til sag om forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet, der er omfattet af Europols målsætninger
- præcisere, at Europol i særlige tilfælde, hvor Europol mener, at der bør indledes en strafferetlig efterforskning, kan anmode de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at indlede, gennemføre eller koordinere en efterforskning af en forbrydelse, der berører en fælles interesse, der er omfattet af en EU-politik, uden at der stilles krav om, at den pågældende forbrydelse har en grænseoverskridende dimension
- styrke Europols samarbejde med Den Europæiske Anklagemyndighed (EPPO)
- yderligere styrke den databeskyttelsesramme, der gælder for Europol
- yderligere styrke Europols parlamentariske kontrol og ansvarlighed.

Rådet vedtog den 30. juni 2021 et forhandlingsmandat om forslaget. Trilogforhandlinger om forslaget mellem Europa-Parlamentet, EU-Kommissionen og Rådet skal til at påbegyndes.

Det kan ikke udelukkes, at ændringsforslaget, hvis det vedtages, vil få betydning for Danmarks samarbejde med Europol i forhold til medlemslande af Europol. Der er således bl.a. med forslaget lagt op til at give Europol et udvidet mandat i forhold til at behandle oplysninger til støtte for en strafferetlig efterforskning. Danmark vil her ikke have samme mulighed for at gøre brug af Europols kompetencer på dette område, da der for så vidt angår oplysninger modtaget fra tredjelande alene lægges op til, at Europol må behandle oplysningerne, hvis det er nødvendigt for at støtte den specifikke strafferetlige efterforskning i et eller flere medlemslande, og dermed ikke Danmark.

Det må generelt forventes, at en styrkelse af Europols mandat vil have økonomiske konsekvenser for Danmark, idet Danmark fortsat vil skulle bidrage proportionalt til udvidelsen af Europol, jf. aftalens artikel 22. Danmark er således forpligtet til at bidrage direkte med et årligt beløb svarende til en andel af Europols samlede budget. Der henvises i den forbindelse til afsnit 6 nedenfor.

6. Økonomiske konsekvenser

Der er på nuværende tidspunkt ansat tre dansktalende nationale eksperter til håndteringen af anmodninger fra dansk politi og videregivelse af danske oplysninger til samt indhentning af oplysninger fra Europols databaser.

I medfør af Europol-aftalen påhviler det som udgangspunkt Danmark at afholde alle omkostninger forbundet med de nationale eksperters ansættelser. Omkostningerne forbundet med ansættelse af de fire nationale eksperter udgjorde i 2020 3,67 mio. kr.

Danmark bidrog forud for 1. maj 2017 til finansieringen af Europol via Danmarks bidrag til EU-budgettet. Danmark er efter Europol-aftalens artikel 22 tilsvarende forpligtet til at bidrage direkte til Europols budget med et årligt beløb, som svarer til Danmarks procentandel af EU-medlemslandenes samlede BNI.

I 2020 udgjorde Danmarks bidrag til Europol 20,2 mio. kr. I finansloven for finansåret 2021 er bidraget til Europol budgetteret til 22,1 mio. kr. årligt fra 2021 og frem. Beløbet bliver justeret årligt, når der foreligger opdaterede BNI-tal, som udgør beregningsgrundlaget for bidragets størrelse.

7. Sammenfatning og afsluttende bemærkninger

Det er fortsat Rigspolitiets vurdering, at samarbejdet med Europol har en operationel stor nytteværdi for dansk politi, og at samarbejdet med Europol fungerer godt inden for den ramme, som Europol-aftalen giver.

Ikke desto mindre er det fortsat Rigspolitiets vurdering, at Danmarks udtrædelse af Europol har operationelle konsekvenser for dansk politi.

Det danske forbindelseskantor i Haag oplever et godt samarbejde med såvel medlemslandes og andre tredjelandes forbindelseskontorer, og en almindelig søgning i og danske bidrag til EIS går smidigt og uproblematisk via de dansktalende nationale eksperter, om end søgeprocessen er mere tidskrævende grundet den manglende direkte adgang til EIS.

Det er fortsat Rigspolitiets vurdering, at den manglende danske adgang til QUEST vil indebære en væsentlig begrænsning af dansk politis muligheder for at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet, sammenlignet med politiet i de øvrige EU-lande.

Det er ligeledes fortsat Rigspolitiets vurdering, at en integration af EIS-data i POL-INTEL vil forøge den operative værdi af efterforskningsværktøjet, da sammenstillingen af EIS-data med politiets data i de nationale kildesystemer vil kunne bidrage til opklaringen af grænseoverskridende kriminalitet.

Desuden vurderes det, at det vil have stor operationel værdi, hvis Danmark deltog i hele processen i forbindelse med udpegelse af HVT, ligesom Rigspolitiet vurderer, at dansk politi med fordel ville kunne udnytte mulighederne for finansiering af efterforskningsmæssige tiltag via EMPACT, såfremt Danmark var sidestillet med de øvrige medlemslande på dette område.

Endelig er det Rigspolitiets vurdering, at en adgang til at foretage indirekte søgninger i EAS ville kunne udgøre et effektivt efterretningsværktøj for dansk politi som led i bekæmpelsen af organiseret grænseoverskridende kriminalitet.